

Sygn. akt V CSK 130/17

POSTANOWIENIE

Dnia 25 września 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie ze skargi pozwanej E.G.
o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu
Apelacyjnego w (...) z dnia 7 marca 2014 r. sygn. akt I ACa (...)
w sprawie z powództwa T.G.
przeciwko E.G.
o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 25 września 2017 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 1 września 2016 r., sygn. akt I ACa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną powoda T.G. od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 1 września 2016 r., sygn. akt I ACa [...] Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych

przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001, III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7 - 8, poz. 147).

W skardze kasacyjnej powód zarzucił: naruszenie prawa materialnego tj. art. 898 § 1 k.c. w zw. z art. 899 § 3 k.c. polegające na niezasadnym przyjęciu, iż okoliczności faktyczne oraz zachowania obdarowanej i darczyńcy mające miejsce przed zawarciem umowy darowizny, w okresie ponad roku przed złożeniem oświadczenia o odwołaniu darowizny oraz po dacie złożenia przez darczyńcę oświadczenia o odwołaniu darowizny stanowią podstawę i ocenę zastosowania instytucji odwołania darowizny; art. 898 § 1 k.c. przez niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, iż zaistnienie okoliczności jak: brak zainteresowania pozwanej stanem zdrowia powoda oraz przedmiotem darowizny (lokałem mieszkalnym), względem której zostało ustanowione na rzecz powoda dożywotnie, nieodpłatne użytkowanie, znaczące zadłużenie przedmiotu darowizny przez pozwaną, zagrożenie eksmisją powoda, utrudnianie kontaktu, brak pomocy dla powoda w czasie jego choroby ze strony pozwanej, pomimo znanego jej złego

stanu zdrowia i sytuacji materialnej powoda nie wyczerpują przesłanki rażącej niewdzięczności; naruszenie prawa procesowego, tj. art. 328 § 2 k.p.c. przez nie zawarcie w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku wskazanych w nim koniecznych elementów, co powoduje, że kontrola kasacyjna jest co najmniej znacznie utrudniona, jak nie uniemożliwiona, gdyż nie sposób ustalić, czym kierował się Sąd przy wydawaniu rozstrzygnięcia.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Przesłanka ta nie została jednak spełniona.

Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie. Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 75, z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, nie publ., z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14, nie publ.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 nie publ. i przywołane tam orzecznictwo).

Oczywistej zasadności skargi kasacyjnej skarżący upatruje w rażących uchybieniach popełnionych przez Sąd drugiej instancji w odniesieniu do wskazanych w skardze kasacyjnej przepisów prawa procesowego i prawa materialnego.

Naruszenie przez sąd drugiej instancji art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. może wyjątkowo stanowić usprawiedliwioną podstawę kasacyjną wtedy, gdy skutek uchybienia wymaganiom stawianym uzasadnieniu, zaskarżone orzeczenie nie poddaje się kontroli kasacyjnej (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2005 r., IV CK 122/05 nie publ., z dnia 28 listopada 2007 r., V CSK 288/07, nie publ, z dnia 21 lutego 2008 r., III CSK 264/07, OSNC - ZD 2008 Nr D, poz. 118). Art. 378 § 1 k.p.c. nakłada na sąd drugiej instancji obowiązek ponownego rozpoznania sprawy w granicach apelacji, co oznacza nakaz wzięcia pod uwagę wszystkich podniesionych w apelacji zarzutów i wniosków. Granice apelacji wyznaczają ramy, w których sąd drugiej instancji powinien rozpoznać sprawę na skutek jej wniesienia. Określają je sformułowane w apelacji zarzuty i wnioski, które implikują zakres zaskarżenia, a w konsekwencji kognicję sądu apelacyjnego. Ponadto sąd drugiej instancji w ramach ustalonego stanu faktycznego stosuje z urzędu właściwe prawo materialne (por. uzasadnienie uchwały składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008, nr 6, poz. 55).

Uzasadnienie zaskarżonego wyroku - wbrew stanowisku skarżącego - zawiera elementy wymagane przepisami art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i poddaje się kontroli kasacyjnej. Sąd drugiej instancji wskazał jakie okoliczności faktyczne nie dawały podstaw do uznania, że pozwana w stosunku do powoda dopuściła się kwalifikowanej niewdzięczności w rozumieniu art. 898 § 1 k.c., a zatem na podstawie treści uzasadnienia tego wyroku da się stwierdzić jakie ustalenia faktyczne Sądu drugiej instancji stanowiły podstawę rozstrzygnięcia.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że o istnieniu lub nieistnieniu podstaw do odwołania darowizny z powodu rażącej niewdzięczności decydują w każdym przypadku konkretne okoliczności, rozważane na tle zwyczajów panujących w określonych środowiskach społecznych, które nie wykraczają poza wypadki życiowych konfliktów. Wskazuje się, że przewidziana w art. 898 § 2 k.c. przesłanka niewdzięczności, w stopniu rażącym, ma kwalifikowany charakter, odnoszący się do zachowań, które oceniając rozsądnie, przy uwzględnieniu miernika obiektywnego i subiektywnego, muszą być uznane za wysoce niewłaściwe i krzywdzące darczyńcę, jak np. popełnienie przestępstwa

przeciwko życiu lub zdrowiu, czci albo mieniu, ciężkie naruszenie obowiązków rodzinnych, naruszenie godności osobistej ze świadomością i w nieprzyjaznym zamiarze. O tym, czy zachodzi rażąca niewdzięczność obdarowanego przesądza całokształt okoliczności dotyczących zarówno darczyńcy, jak i obdarowanego (zob. wyroki z dnia 17 listopada 2011 r., IV CSK 113/11, nie publ., z dnia 15 czerwca 2010 r., II CSK 68/10, nie publ., z dnia 4 lutego 2005 r., I CSK 571/04 nie publ.).

Dokonana przez powoda na rzecz pozwanej – swej córki darowizna miała charakter mieszany (*negotium mixtum cum donatione*), gdyż pozwana obciążyła na rzecz powoda przedmiot darowizny dożywotnim, nieodpłatnym użytkowaniem, a zatem nie była darowizną w czystej postaci (*causa donandi*). Z samego faktu zachowania przez powoda nieodpłatnego użytkowania darowanego pozwanej lokalu mieszkalnego nie wynikało, że zobowiązana była ona do opłacania świadczeń za mieszkanie, z którego nie korzystała. Oddanie do nieodpłatnego korzystania oznaczało, że powód nie był zobowiązany do świadczeń za to korzystanie na rzecz pozwanej.

Skarżący upatrywał rażącej niewdzięczności pozwanej w tym, iż przebywa za granicą, nie kontaktuje się z nim, nie płaci czynszu za mieszkanie stanowiące przedmiot darowizny, nie opiekuje się powodem, który ze względu na stan zdrowia wymaga pomocy i opieki.

Sąd drugiej instancji wyjaśnił dlaczego uznał, że pozwana nie dopuściła się względem powoda rażącej niewdzięczności. Powód dokonując darowizny nie uzależniał tego od powrotu pozwanej do kraju z Wielkiej Brytanii, gdzie pozwana studiuje. Jej dochody wynoszą 3 000 zł miesięcznie. Po dokonaniu darowizny pozwana przesłała powodowi pięciokrotnie sumy rzędu 100-150 euro. Była przekonana, że powód radzi sobie finansowo, utrzymywała z nim kontakt telefoniczny. Ze skonfrontowania zeznań stron Sąd drugiej instancji wywiódł, iż strony po dokonaniu darowizny nie porozumiały się co do wzajemnych oczekiwań, różnie rozumiały motywy jej dokonania. Dla powoda było oczywiste, iż pozwana będzie ponosić koszty utrzymania mieszkania, jak i się nim opiekować, jednak dla pozwanej kwestie te nie były oczywiste, przeciwnie takich oczekiwań powoda

nie uświadamiała sobie. W czasie zawierania umowy darowizny pozwana zamieszkiwała już dwa lata za granicą, tam uczyła się, pracowała, tam ułożyła sobie życie osobiste i nie miała zamiaru wracać do kraju. Dokonanie darowizny odebrała jako wykonanie uzgodnienia rodziców co do uposażenia jej i rodzeństwa. W 2011 r. poniosła koszty sprowadzenia zwłok i pogrzebu matki, które były dla niej dużym obciążeniem.

Jak wynika z oświadczenia powoda złożonego dla celów zwolnienia od kosztów sądowych, pobiera emeryturę w kwocie 2 700 zł miesięcznie (k. 140)

W przedstawionym przez Sąd Apelacyjny stanie faktycznym, przyjęcie, iż pozwana nie dopuściła się względem powoda rażącej, czyli kwalifikowanej niewdzięczności i w konsekwencji oddalenie powództwa nie daje podstaw do uznania, iż skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

aj